

Ärende: VN/23602/2021

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av ungdomslagen

Lausunnonantajan lausunto

1. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller riksomfattande organisationer på ungdomsområdet (17 och 18 § i lagen, 5 och 6 § i förordningen)

Förordningen 5§ (rörande kriterierna för att vara statsbidragsberättigad): "En organisation anses nationell om den har verksamhet i minst 7 olika landskap". Detta går inte att tillämpa för de svenskspråkiga organisationerna eftersom ytterst få finlandssvenska organisationer som verkar i Svenskfinland har verksamhet i mer än 5 landskap (inklusive Åland). I praktiken kan detta bli ett hinder för nya finlandssvenska organisationer att bli statsbidragsberättigade samtidigt som redan existerande ungdomsorganisationer riskerar att falla utanför. De svenskspråkiga organisationerna klarar i detta nu av villkoret för nationell verksamhet på jämlika grunder vilket vi anser att är ytterst viktigt även i framtiden. Ifall det undantag som nämns i paragrafens sista moment blir huvudregel för bland annat de svenskspråkiga ungdomsorganisationerna finns det en risk att framtida linjedragningar inte omfattar undantaget och att det faller bort. Vi föreslår därför att nuvarande bestämmelse om verksamhet i minst tre landskap bibehålls också i fortsättningen.

Vi önskar också föra fram följande oro rörande status som nationell statsberättigad organisation: "Rätten till statsbidrag" kan också enligt förslaget återkallas direkt. I nuvarande gällande lag finns det en nådetid på två år för en organisation som enligt ministeriets bedömning inte längre uppfyller kriterierna (en tid

som alltså kan användas för att försöka korrigera eventuella brister). Här finns alltså en risk att svenskspråkiga organisationer ifall dessa punkter uppfattas paragraftroget inom ett år riskerar att gå miste om rätten att överhuvudtaget söka statsbidrag. Det uppfattar vi som en strukturell orättvisa som inte kan accepteras. Det är ett exempel på att inte minoritetens möjligheter, såsom den svenskspråkiga befolkningens, inte bereds samma, jämlika verksamhetsmöjligheter. Samtidigt är det viktigt att framhålla att särskilt ungdomsorganisationer har en kännbart tunnare administrativ ryggrad än vad fallet exempelvis är för nationella organisationer inom idrott eller social- och hälsovård. Inom ungdomsorganisationer byts ledningen ofta med relativt täta intervaller, vilket också talar för en nådetid på åtminstone två år. Detta hindrar inte att en organisation i detta nu som

uppenbart inte sköter sig, inte beviljas statsbidrag, vilket säkert är en princip som ingen kan motsätta sig.

I förslaget förs även "aktualitet" in som ett kriterium både för status som statsbidragsberättigad och för den årliga bedömningen av organisationerna. Aktualitet definieras inte tydligt i författningstexten. Definitionen är de facto ganska onödig då aktualitet sägs vara sådant som svarar mot behov som är aktuella för de unga. Många organisationer försöker med de resurser de har arbeta långsiktigt och genomgripande för att nå största möjliga positiva effekt av sitt arbete. Det kräver en tillräckligt lång tidshorisont. Det finns många verksamheter som kan kännas icke-aktuella, men som kan medföra positiva effekter för deltagarna. Kravet på aktualitet får inte tolkas så att organisationen genom att kunna nämna de mest brännande megatrenderna kan anses aktuell. Organisationerna borde i första hand ha frihet att fokusera på sina kärnverksamheter. Kriteriet borde förstås så att organisationer som erhåller statsbidrag förutsätts genom sin verksamhet svara mot verkliga behov i enlighet med 2§ i ungdomslagen. Kriteriet borde ytterligare förtydligas så att det skulle vara klart att det i alla fall inte avser att organisationen – karikerat uttryckt – årligen ändrar sin verksamhet i enlighet med de allra senaste trenderna i offentligheten. Däremot är det skäligt att förutsätta att ungdomsorganisationer beaktar och anpassar sin verksamhet till sådana fakta som förs fram i tillämplig ungdomsforskning.

2. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet (OSKE) (19 § i lagen, 7 och 8 § i förordningen)

Paragraf 19 i lagen:

Vad menas med "helhet"? Definieras i helheten också den språkliga dimensionen, dvs att inom helheten kan man fokusera på ett flertal tematiska områden som förs fram, sektoröverskridande. Istället för dagens statiska modell, där man som organisation behöver omfatta "ett specifikt" fokusområde, vilket har lett till svårigheter för att svara på den svenska dimensionen inom kompetenscentren.

Det är oklart vad som menas i sista stycket tredje raden.. " samt verksamhetens art och omfattning". Menas med art riktade bidrag för den svenskspråkiga ungdomsverksamheten för att nå ut till det svenskspråkiga fältet, dvs främst Nyland, egentliga Finland, Österbotten, Åland samt språköarna där det finns svenskspråkiga skolor?

Hoppas nu då följande ungdomspolitiska program uppgörs, att det svenska dimensionen denna gång kan tillgodoseas, dvs att ett av kompetenscentren i form av kluster med andra svenskspråkiga organisationer med olika sakkunnande har möjlighet att handha det svenska (som har den kompetens och de nödvändiga nätverk och språkliga färdigheter som arbetet kräver, dvs huvudsakliga språket i organisationen är svenska). Dagens modell är splittrad, ineffektiv och oklar för att kunna svara på de svenskspråkiga behoven och dess särdrag. En utvärdering av denna period

behöver göras rörande det svenska som underlag för följande upplägg för Vanupo (vilket inte gjordes för perioden 2018-2019).

De svenska ungdomsorganisationerna går miste om en väsentlig utvecklingspotential då inget av de nuvarande kompetenscentren kan tillgodose de svenskspråkiga organisationernas behov. På sikt kan detta oskäligen straffa de svenskspråkiga organisationerna i resurstilldelningen, samtidigt som ministeriets målsättningar med kompetenscentren inte heller uppnås.

3. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller ungdomscentraler (20 § i lagen, 9 och 10 § i förordningen)

-

4. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller andra bestämmelser (23, 24, 26 och 27 § i lagen, 1 § i förordningen)

-

5. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller Finlandsmodellen för hobbyverksamhet (12 a och 21 a § i lagen)

En allmän iakttagelse vad gäller anordnande av hobbyverksamhet som riktar sig till de svenskspråkiga unga är att här har tredje sektorn en betydelsefull roll – dvs föreningar och organisationer som fungerar på svenska – för att aktiviteterna skall kunna ordnas. Vi uppfattar att det vore ändamålsenligt att också aktörer från tredje sektorn direkt kunde ha samma möjlighet att kunna anhålla om statsbidrag för att driva hobbyverksamheten likväl som kommunerna. Nu har kommunerna endast de möjligheterna att ansöka emedan arbetet utförs i hög utsträckning av tredje sektorn, dvs antar att kommunerna med hjälp av statsbidragen köper tjänster av föreningsfältet eller beviljar bidrag för ändamålet. Kvalitetssäkring borde kunna följas oavsett.

Det är också viktigt att fästa uppmärksamhet vid landsbygdsaspekten. Utbudet av personal som kan ordna alla de aktiviteter som deltagarna efterlyser i hörandeprocessen är begränsad på mindre orter.

En ytterligare aspekt som berör Finlandsmodellen är grundläggande konstundervisning. GKU är redan i detta nu underfinansierad och med Finlandsmodellen sprids resurserna ännu tunnare. Vi anser att det är mycket viktigt att säkerställa tillräckliga resurser för all den lagstadgade verksamheten. En del aktörer inom GKU erbjuder redan nu undervisning omedelbart efter skoldagen och det finns en risk att barn och föräldrar inte förstår skillanden mellan dessa verksamhetsformer. GKU siktar på långsiktigt engagemang och vi värsta fall tävlar flera verksamhetsformer nu om samma finansiering och samma deltagare. Risken finns att barn och unga "hoppas av" den långsiktiga verksamheten som är avgiftsbelagd om de har möjlighet att delta i vad de uppfattar som "samma verksamhet" gratis. Eftersom Finlandsmodellen bygger på intressevägar bland barn och unga kan det betyda att samma verksamhet inte är tillgänglig nästa år och i värsta fall att det längre inte finns möjlighet att återgå till GKU undervisningen p.g.a. olika orsaker. Då kan barnet i värsta fall bli utan sin hobby vilket inte är önskvärt från någon som helst aspekt.

6. Remissinstansens allmänna kommentarer eller anmärkningar/förslag gällande andra bestämmelser i lagen

En allmän hälsning och iakttagelse rörande kompetenscenter (KC) och det svenskspråkiga ungdomsarbetet är att det behövs ett eget specifikt kluster, tematiskt gränsöverskridande kompetenscenter, som har fokus på det svenskspråkiga ungdomsarbetet och som har som huvudspråk svenska inom organisationen. Detta eftersom dagens modell inte svarar på de svenskspråkiga behoven och ett hållbart och långsiktigt arbete. Det finns även behov av att göra metodiska konsekvensbedömningar av de olika reformerna som berör det senaste VANUPO programmet rörande efterverkningarna av hur det svenska arbetet sköttes och om utfall och resultat.

Under den förra kompetenscenterperioden 2018-2019 utfördes ingen evidensbaserad utredning om hur det svenskspråkiga arbetet lyckades innan det nya programmet fastställdes. I detta läge har det svenska arbetet inget eget kluster.

Hur de olika delgenomförarna valdes som representerade de olika sex områdena inom KC blev diffust. Och många finskspråkiga organisationer kunde verka i ett flertal kompetenscenter emedan de svenska inte hade den möjligheten.

Salovaara Tove
Åbolands Ungdomsförbund ÅUF rf